

NAUČNO DRUŠTVO SR BOSNE I HERCEGOVINE

RADOVI

KNJIGA XXIII

ODJELJENJE MEDICINSKIH NAUKA

Knjiga 10.

Urednik
NEDO ZEC,
redovni član Naučnog društva SR BiH

SARAJEVO
1964

NEDO ZEC i RISTO BOKONJIĆ

POSTPARTALNE PSIHOZE I ČEDOMORSTVO

(Primljeno na sjednici Odjeljenja medicinskih nauka održanoj 21. VIII 1964. g.)

Danas se, manje-više, svi autori slažu u tome da postpartalni psihički poremećaji ne predstavljaju nikakav poseban vid psihoza, nego da su ovi poremećaji u osnovi identični sa psihičkim poremećajima koji se inače viđaju u psihijatrijskim ustanovama. Zajednička crta ovih poremećaja je to što počinju mahom akutno i što se javljaju u vezi sa porođajem, te ovaj zauzima centralno mjesto u patoplastici psihotičnih pojava.

Ove osnovne činjenice mogli smo i mi da ustanovimo kod naših bolesnica, koje smo posmatrali na Neuropsihijatrijskoj klinici u Sarajevu, i to u desetogodišnjem periodu od 1953. do 1963. godine.

Psihotične poremećaje koji su se javljali 4 sedmice poslije porođaja smatrali smo postpartalnim. Nismo uzimali u obradu psihoze koje su se javljale za vrijeme trudnoće, niti pak one koje su se javile u toku laktacije. Takođe jedan od značajnih kriterija da bi se psihotični poremećaj koji se javio u ovom vremenskom intervalu okarakterisao kao puerperalni (postpartalni) bio je sadržaj sumanutosti ili ponašanja bolesnice, u nekoj vezi (direktno ili simbolički) sa trudnoćom i porođajem, što upućuje na misao da je doživljaj porođaja odigrao značajnu ulogu u patoplastici sumanutosti, odnosno da je predstavljao aktuelnu afektivnu preokupaciju.

Naš bolesnički materijal sastoji se od 30 bolesnica koje su болоvale od postpartalne psihoze. Ukupno je na Klinici u tom periodu (1953—1963) liječena 1.701 bolesnica. Učestalost, prema tome, iznosi u našem materijalu 1,67%.

Ovi psihički poremećaji pripadali su slijedećim grupama psihijatrijskih oboljenja: grupi endogenih psihoza (shizofrenija, manijačno-depresivna psihoza, epilepsija) pripadalo je 17 bolesnica, ili 56,6% od ukupnog broja; psihičkim poremećajima akutnog egzogenog reakcionog tipa — 23,3%, a psihotičnim oblicima histerija i reaktivnim psihozama — 6 bolesnica, odnosno 20%.

Ne upuštajući se u detaljno opisivanje kliničkih slika koje su pružale naše bolesnice, mi bismo u našem sadašnjem prikazu željeli da navedemo samo nekoliko osnovnih podataka.

Najmlađa bolesnica u našem materijalu imala je 17 godina, dok je najstarija imala 38 godina. Srednje životno doba iznosilo je dakle

25,4 godine. Srednje životno doba bolesnica s endogenim psihozama iznosilo je 24,9 godina, onih koje su oboljele od psihoza akutnog egzogenog reakcionog tipa — 23,8 godina, dok reaktivnu psihotičnu sliku pokazuju znatno starije bolesnice sa srednjom životnom dobi od 28 godina. Po zanimanju 27 bolesnica su bile domaćice, 2 službenice i samo 1 radnica.

Po konstituciji 12 bolesnica pripadalo je čistom leptosomnom tipu, isto toliko leptootletskom, koji je u ovim krajevima dosta čest, 4 — displastičkom, a svega 2 — atletskom. Nijedna bolesnica nije pripadala pikničkom tipu.

Svih 30 bolesnica sa postpartalnim psihozama bile su udate. Iako je nekima situacija u braku nametala misao o razvodu, nismo ove podatke uzeli u obzir.

Želja za trudnoćom:

Od naših bolesnica trudnošu je željelo njih 17, dok se 8 prema njoj odnosilo negativno; 5 bolesnica je prema trudnoći bilo indiferentno. U diferencijaciji pada u oči da je za bolesnice s endogenim psihozama u velikom broju (8—17) trudnoća bila neželjena ili su prema njoj bile indiferentne (podatak je uzet katamnestički). U slučaju reaktivnih psihoza bilo je slično stanje (4—6), dok je u slučaju psihoza akutnog egzogenog reakcionog tipa situacija drugačija (samo 1 od 7 bolesnica je bila indiferentna prema trudnoći). Slično je i s osjećanjem bojazni od trudnoće.

Mnogi autori (Sivadon, Cain, Sermant, De Verville) navode da se u većini slučajeva psihotični poremećaj javlja kod primipara. Kod nas je primipara bilo svega 53,3%. Najkraće vrijeme od porođaja do izbijanja psihoze iznosilo je jedan dan, a najduže 25 dana. Srednje vrijeme je 10 dana. Ovaj interval je bio najkraći u slučaju psihoza akutnog egzogenog reakcionog tipa (5 dana), dok je prosječan interval od porođaja do izbijanja endogenih psihoza iznosio znatno više — prosječno 12,2 dana.

Pokušali smo da naš materijal osvijetlimo specijalno sa tačke gledišta suicidalnih i infanticidnih tendencija. I suicidalne i infanticidne tendencije podijelili smo na aktivne, tj. kada bolesnica sama pokušava ili izražava želju da poćini samoubistvo, odnosno ubistvo djeteta, i — pasivne, tj. kada uslijed psihotičnog poremećaja bolesnica zapušta sopstvenu lićnost ili dijete do te mjere da prijeti smrtni ishod.

U našem materijalu suicidalne tendencije su postojale kod 15 bolesnica, ili 50%. Kod 8 bolesnica ove tendencije su bile aktivne, dok su se pasivne tendencije ispoljavale kod 7 bolesnica. Interesantna je distribucija prema grupama bolesti. Tako se vidi da su pasivne suicidalne tendencije u grupi bolesnica s endogenim psihozama znatno brojnije nego aktivne, dok su u slučaju psihoza akutnog egzogenog reakcionog tipa zapažene isključivo aktivne suicidalne tendencije, koje su i inaće česte u delirantnim stanjima.

Što se tiće infanticidnih tendencija, one su u našem materijalu češće nego suicidalne i stoga su od prevashodnog interesa za sućsko medicinsko ispitivanje. U slučaju naših bolesnica ova pojava se ispoljavala u 21 bolesnice, ili u 69,9% ukupnog broja. Odmah pada u

oči podatak da je znatno veći broj bolesnica ispoljavao baš pasivne infanticidne tendencije (17 bolesnica, ili 56,1%), da su ove mnogo češće u slučaju endogenih psihoza, psihoneuroza i reaktivnih psihoza nego u slučaju psihoza akutnog egzogenog reakcionog tipa, što se slaže sa činjenicom da je odbijanje djeteta skoro karakteristično za psihopatološki poremećaj kod majke u puerperiju.

U jednom opštem pregledu cjelokupnog našeg bolesničkog materijala postpartalnih psihoza pada u oči činjenica da nijedna od naših bolesnica u toku 10 godina nije aktivno izvršila čedomorstvo. Uprkos izraženim suicidalnim sklonostima, pa čak i infanticidnim tendencijama, izgleda da baš sama postpartalna duševna poremećenost, pored sve svoje polimorfnosti i različite etiopatogeneze, onespoblijuje ove bolesnice u tolikoj mjeri da nisu u stanju da ostvare ni samoubistvo ni čedomorstvo.

Prema tome, na osnovu našeg materijala, u postpartalnim psihozama je mogućnost aktivnog čedomorstva gotovo nezamjetna, a ukoliko bi eventualno i došlo u ovakvim stanjima do čedomorstva, onda takve bolesnice treba ekskulpirati shodno čl. 6. KZ.

Na kraju ipak, radi upotpunjavanja čedomorkinog lika, htjeli bismo da spomenemo da smo u ovom istom razdoblju od 10 godina imali prilike da na Klinici posmatramo svega 3 bolesnice koje su zbog čedomorstva bile upućene na sudsko-psihijatrijsko ispitivanje.

Od ove 3 bolesnice nijedna nije bolovala od postpartalne psihoze, ni kod jedne nisu dolazili u obzir teški ekonomski momenti.

Prva od njih bila je teški imbecil, koji je zbog duševne zaostalosti potpuno zapustio svoje dijete i ovo je nakon mjesec dana umrlo od inanicije.

Druge dvije bolesnice ispoljavale su izrazite crte konstitucionalne psihopatije i obje su pripadale epileptoidnom krugu oboljenja s ispoljenim tendencijama ka impulzivnim aktima. Obje su pokazivale neobično naglašene narcističke osobine i obje su bile afektivno vezane uz oca. Jedna od njih doživjela je neposredno poslije očeve smrti tešku konfliktnu situaciju s mužem iz drugog braka, kada je ovaj zahtijevao da usvoji i dade svoje ime njezinom djetetu iz prvog braka. Na ovaj konflikt ona je reagovala tako što je djetetu dala letalnu dozu luminale, a zatim sama uzela 2,5 g u pokušaju samoubistva. Druga, pak, u konfliktnoj situaciji s nevjenčanim mužem, zapustila je svoje vanbračno dijete i ostavila ga pred kućom vanbračnog muža, koji je napustio.

U ova oba slučaja, istom nakon izvršenja djela, nastupilo je reaktivno psihotično stanje sa psihomotornim nemirom i agresivnim ponašanjem prema određenim ličnostima. Uz to su bolesnice ispoljavale vizuelne halucinacione doživljaje, ali u detaljnoj analizi moglo se ustanoviti da psihičke i fizičke karakteristike halucinacionih lica odgovaraju pojedinim ličnostima iz okoline bolesničine prema kojima ona ispoljava pozitivan ili negativan afektivni stav. Nakon nekoliko nedjelja ove slike su sasvim iščezle; bolesnice nisu pokazivale nikakve psihotične simptome.

Iz ovog kratkog uspoređenja, čini nam se, možemo sa dovoljno uvjerljivosti da istaknemo da se čedomorstvo može samo, možda,

izuzetno dogoditi bolesnicama sa pospartalnim psihozama, a da čedomorke treba da tražimo u drugim kategorijama, naročito među nedozrelim retardiranim psihopatskim ličnostima koje nisu sposobne da se prilagode situacijama u životu.

ZAKLJUČAK

Autori su ispitivali 30 bolesnica koje su болоvale od postpartalnih psihoza na Neuropsihijatrijskoj klinici u Sarajevu u vremenu od 1953. do 1963. god. Učestalost ovih oboljenja u odnosu prema ukupnom broju bolesnica u ovom periodu iznosi 1,67%.

Sve ove bolesnice autori su pokušali da osvijetle specijalno sa tačke gledišta suicidalnih i infanticidnih tendencija.

Izvršile čedomorstvo a nisu ispoljavale znakova postpartalne psihoze,

Suicidalne tendencije su nađene kod 15 bolesnica, ili 50%, dok su se infanticidne tendencije ispoljile u 21 bolesnice, ili 69%. Ipak, pada u oči da nijedna od ovih bolesnica u toku 10 godina nije aktivno izvršila čedomorstvo.

Uspoređujući ove bolesnice sa 3 druge bolesnice koje su zaista izvršile čedomorstvo a nisu ispoljavale znakove postpartalne psihoze, možemo zaključiti da bolesnice sa postpartalnim psihozama samo, možda, izuzetno mogu da izvrše čedomorstvo, a da čedomorke treba da tražimo naročito među nedozrelim retardiranim psihopatskim ličnostima.

NEDO ZEC ET RISTO BOKONJIĆ

PSYCHOSES POSTPARTALES ET INFANTICIDE

RÉSUMÉ

Les auteurs ont examiné 30 malades atteints de psychoses postpartales et hospitalisées à la Clinique Neuro-psychiatrique de Sarajevo pendant la période allant de 1953 à 1963. La fréquence de ces maladies, par rapport au nombre total des malades, au cours de cette même période, était de 1,67%.

Les auteurs se sont efforcés d'examiner toutes ces malades avant tout du point de vue des tendances au suicide et à l'infanticide.

15 malades, soit 50%, ont marqué une tendance au suicide et 21 malades, soit 69%, une tendance à l'infanticide. Cependant, il faut souligner qu'aucune de ces malades n'a réellement commis de véritable infanticide au cours de ces dix années.

En comparant ces malades à trois autres qui ont réellement commis un infanticide, et qui ne présentaient pas de signes de psychoses postpartales, on peut conclure que les malades présentant des psychoses postpartales ne commettent qu'exceptionnellement l'infanticide, et que les infanticides se trouvent avant tout parmi les personnalités n'ayant pas encore atteint leur maturité, retardées et psychopathiques.

L I T E R A T U R A

1. Abely P.: Considérations endocrino-psychiques à propos de psychoses et de névroses de la puerpéralité. *Annales médico-psychologiques*, 1947, t. II, p. 560—565.
2. Balduzzi E.: Essai d'interprétation, pathogénie de psychoses puerpérales *L'encéphale*, 1951, 40, p. 11—43.
3. Brew M. F., and Seidenberg R.: Psychotic Reactions Associated with Pregnancy and Childbirth. *Jour. Nerv. and Ment. Dis.*, 111, 408—423, 1950.
4. Cain J., Sermant H., De Verville M.: Les psychoses precoces du postpartum. *Annales médico-psychologiques*, 1949, t. II, p. 229—253.
5. Delay J., Corteel A., Boittelle G.: Hypolutéinie révélée par les biopsies cyto-hormonales dans une psychose du post-partum. *Annales médico-psychologiques*, 1946, t. I, p. 183—188.
6. Dumolard L.: Maladies du système nerveux et psychose puerpérale. *Obstétrique*, I-ère édition, 11, 1934, 5.046, p. 3.
7. Flamand J.: Pathogénie de la psychose du post-partum. *Bull. Soc. Royale Belge Gynécol. Obstétrique*, 1954, No 5, p. 453—459.
8. Sivadon: Les psychoses puerpérales. Thèse. Paris, 1933.
9. Zilboorg G.: Dynamics of Schizophrenic Reactions Related to Pregnancy and Childbirth. *Am. Jour. Psychiat*, 8, 7.333, 1929.
10. D. Blažević: Psihoze u puerperiju; *Med. glasnik VIII*, br. 11—12, str. 431/1954.
11. Founder M., Fixsen, C., Triebel W., A, White M. A.: Postpartum Mental Illness *A. M. A. Arch. Neur. Psych.* Vol 77, pp. 503—512/1957.

